

Провівши дослідженнями можемо виокремити риси блогу, як різновиду сучасного епістолярного жанру:

- розраховані на аудиторію і читача (зникає фактор приватності);
- спонукає читача до дії (коментарі читачів);
- відображення настрою, ставлення автора до подій, до людей тощо;
- персональний рівень автора;
- різноманітність тематики блогів;
- наявність фраз-кліше, стрижневих слів притаманних певні епосі;
- фіксація подій з життя автора, суспільства тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко С.В. Синтактико-стилістична структура епістолярного тексту (на матеріалів листів О. С. Пушкіна): автореф. дис... канд. філол. наук. 10.02.01. – К., 1995. – 20 с.
2. Зворотний зв'язок із читачем [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http:// www. br. com. ua / referats](http://www.br.com.ua/referats)
3. Коцюбинська М. “Зафіксоване й нетлінне”. Роздуми про епістолярну творчість. – К.: Дух і літера, 2001. – 300 с.
4. Кузьменко В.І. Автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.01.01. – К., 1999. – 34 с. – укр. [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http:// www. lib/ua-ru.net/inode/5130.html](http://www.lib.ua-ru.net/inode/5130.html)
5. Шебеліст С. Теоретичні аспекти жанру есею [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http:// www. slovoichas.in.ua](http://www.slovoichas.in.ua)

УДК 070:821.161.2–92.09

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНА МАРКОВАНІСТЬ ІНТЕРТЕКСТУ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТВОРІ

Людмила Іванова
(Луганськ, Україна)

На матеріалі публіцистичного доробку Бориса Олійника інтерпретовано соціально-культурну маркованість інтертекстуального простору публіцистичного тексту, виявлено функції даного маркування.

Ключові слова: інтертекстуальність, публіцистичний текст, соціально-культурна маркованість інтертексту.

На материале публицистической работы Бориса Олейника интерпретировано социально-культурную маркованість интертекстуального пространства публицистического текста, обнаружена функция данной маркировки.

Ключевые слова: интертекстуальность, публицистический текст, социально-культурная маркованість интертексту.

On the material of publicistic works of Borys OlyynikIn was interpreted social and cultural marking of intertextual space of publicistic text, the functions of this marking were found out.

Keywords: intertext, publicistic text, social and cultural marking of intertext.

Постановка проблеми. Письменник-публіцист, звертаючись до текстів вітчизняної та світової літератур, залучаючи їх до власних текстів, презентує індивідуально авторське мислення, посилює інформаційний, комунікативний, культурно-історичний, морально-етичний та національний аспекти свого твору. Інтертексти, на думку В.М. Галич, “у публіцистичному тексті – обов’язково одержують соціальну маркованість, є не лише образними прийомами, як у художній літературі, а й об’єктом зображення, і незважаючи на те, що вони скеровують культурний діалог з минулим, – засобом відтворення часу нинішнього [1, с.695]”.

Публіцистичний доробок Бориса Олійника як вияв творчої індивідуальності є вагомою складовою поступу письменника. Публіцистичні твори автора засвідчують “рясногранність його високого таланту, багатство форм, способів і методів вираження вічних істин, злободенних питань минушини і сьогодення, небуденність особистості [2, с.5]”, майстерність вдалого використання інтертекстуальності.

Сучасна публіцистика вдається до гармонійного поєднання логічно-абстрактного і конкретно-образного мислення, впливаючи на розум і почуття читача, заохочуючи його певні вчинки, соціальну активність, громадську позицію та самосвідомість.

Мета цієї статті – інтерпретувати соціально-культурну маркованість інтертекстуального простору публіцистичного тексту. Матеріалом послужили статті Бориса Олійника “Щастя відкриття” і “З криниці безсмертя” та передмова “Передне слово автора”.

Виклад основного матеріалу. Публіцистика Бориса Олійника порушує соціально-культурні проблеми українського суспільства початку ХХІ століття: захисту рідної мови, культурних святинь українського народу, історично-національної правди, духовності та моралі, активної суспільної свідомості. Загалом вона виступає матеріалізованою громадянською позицією митця.

Влучно використовуючи власне інтертекстуальність, що створює конструкції “текст у тексті”, публіцист переконливо засвідчує достовірність змісту твору, правдивість описаного в ньому факту чи події. Проблематика публіцистичних творів Бориса Олійника визначає соціально-культурну маркованість інтертексту. Майстерність письменника виявляється в спроможності декодування читачем інтертексту та розуміння спадкоємності національних традицій народу.

Соціально-культурна маркованість інтертексту формується за рахунок відтворення письменником-публіцистом у власних текстах фрагментів творів вітчизняної літератури, у яких узагальнюються та пояснюються явища суспільного національного життя, що шляхом декодування та інтерпретації реципієнтом актуалізують проблеми сьогодення, розкривають нагальні питання буття. Соціально-культурна маркованість інтертексту зумовлюється тематикою, проблематикою та першо-текстом публіцистичного твору, хоча під часовим впливом, як правило, відбуваються семантичні зміщення значення слів. Даний процес є запланованим публіцистом і пояснюється авторським прагматизмом. Просторове перехрестя інтертексту “минуле-сучасне” проектується й на категорію “майбутнє” через культурно-історичну діалогічність, літературно-естетичну авторитетність і соціальну правдивість змісту публіцистичного твору. Головним завданням соціально-культурного маркування інтертексту виступає вплив на формування суспільної свідомості та громадської думки, українського національного духу.

Публіцистика Бориса Олійника рясніє соціально-культурно маркованими інтертекстуальними елементами. Це визначено належністю тексту-донора (або

першо-тексту) до класики української літератури, який в публіцистичному тексті Бориса Олійника набуває нового семантичного соціально-культурного звучання.

У передмові “Передне слово автора” до поетичної збірки “Шлях” публіцист репрезентує уривок поеми “Сон” Тараса Шевченка:

У всякого своя доля

І свій шлях широкий... [2, с.403].

Дана цитата, на перший погляд, у публіцистичному тексті письменника виконує організаційно-обрамлювальну функцію, оскільки нею починається і завершується передмова автора. Отже, вона організовує сюжет твору.

Проте стрижневим виступає прагматична функція використання цитати, процес кодування й декодування інтертексту у публіцистичному тексті. На початку промови Борис Олійник подає атрибутивну цитату з вираженою вказівкою автора – Тараса Шевченка. Це обумовлене змістом наступних рядків: “Був ще Шевченків університет, де мені випало починати шлях у літературу з Василем Симоненком, Тамарою Коломієць, Миколою Сомом, Станіславом Тельнюком, Василем Діденком, Василем Захарченком, Вадимом Пепою, ... завітати з класиками нашої і світової літератури: Остапом Вишнею, Андрієм Головком, Петром Панчем, Павлом Тичиною, Максимом Рильським ... доля дарувала мені високу честь бути особисто знайомим: з Павлом Тичиною, Володимиром Сосюрою, Олесем Гончарем, Андрієм Малишком, Миколою Бажаном, Олексієм Коломієм [2, с.403]”. Автор подає цілу плеяду українських письменників, культурних діячів. В аспекті інтертекстуальності ми спостерігаємо широкий алюзійний простір, умотивований національно-культурним змістом. Адже недарма Борис Олійник вводить семантично узагальнююче слово до даних антропонімів – “мої Вчителі”. Ці антропоніми посилюють національне тло інтертексту. Шевченківські рядки контекстуально отримують нове значення. У тексті Борис Олійник тлумачить інтертекст: “...Бути вірним сином свого роду і народу. Стояти твердо в обороні честі й гідності України, ... ніколи не вивисувати свій рід в богобранця, упосліджуючи інші народи” [2, с.403]. Тому нового семантичного значення набуває словосполучення Шевченків університет – ‘громадянські принципи’, ‘соціальні стосунки’, ‘національна мораль’.

Завершується передмова письменника згаданою на початку тексту цитатою: “у всякого своя доля і свій шлях широкий [2, с.404]”. Проте вона подається вже з невизначеною атрибуцією, що залишає місце відкритому діалогу між текстом і читачем. Борис Олійник, демонструючи переконливий глибокий прагматичний зміст тексту на початку, активізує думку читача даним повтором цитати до інтерпретації й усвідомлення стержня авторського тексту, залишаючи “право вибору” за читачем, бо “то вже – особиста справа кожного [2, с.404]”.

У публіцистичній статті “Щастя відкриття” письменник наводить рядки з поезії “Муза” Тараса Шевченка:

Моя порадонько святая,
Моя ти доле молодая!
Не покидай мене! Вночі,
І вдень, і ввечері, і рано
Витай зі мною і учи,
Учи наложними устами
Сказати правду! [2, с.453].

і фрагмент з поезії Павла Тичини:

На чому правди є печать –

Те й повік-віку не згаса... [2, с.453].

Рядки текстів-донорів Тараса Шевченка і Павла Тичини, первинним змістом яких є визначення поетичного кредо, письменницького покликання митців, – говорити правду, контекстуально набувають нової семантики – ‘кодекс правил’, створених для того, щоб регулювати й удосконалити соціальні відносини людей: “стояти в обороні добра, свободи, рівності, братерства, правди і справедливості [2, с.453]”. Контекстуальне слово “правда” означає ‘мораль’. Виявляється соціально-культурна маркованість інтертексту публіцистичного тексту: шире усвідомлення читачем морального способу людського буття, прийнятого українським духом, культурним поступом країни. Інтертекстуальний елемент “повік-віку не згаса” указує на стверджувальний та виправданий характер семантичного зсуву.

У статті “З криниці безсмертя” Борисом Олійником репрезентовано рядки поезії “Любись Україну” Володимира Сосюри:

Не можна любити народів других,

Коли ти не любиш Україну! [2, с.457].

Це пов’язане перш за все з прагненням самого автора поглибити зміст тексту, акцентувати увагу читача на стержневій проблемі – свідоме відчуття патріотизму та шани до своєї держави, розуміння власної причетності до поступу українського народу. Використання даного інтертексту – один із засобів формування соціально значущого підтексту твору – ‘висока субстанція патріотизму’, ‘громадянська пристрась’ українця ХХІ століття, соціально свідомого та культурно обізнаного. В.М. Галич вважає, що інтертекст “в публіцистичному творі письменника досить часто як носій культурно-історичної пам’яті формує духовний простір суспільства, поєднуючи його минуле, сучасне й перспективи на майбутнє [1, с.727]”, а тому соціально-культурне маркування інтертексту має позачасовий характер.

Усі згадані нами інтертексти в публіцистичному доробку Бориса Олійника є соціально-культурно маркованими в аспекті яскраво вираженої прагматики, яка відповідає потребам суспільства духовно-культурної інтеграції й прагненню митця до самопізнання та самовдосконалення. Реалізація задуму публіциста передбачає формування соціальної самосвідомості української масової аудиторії, орієнтування її на активну громадянську позицію.

Висновки. Інтертекстуальні елементи у публіцистичному тексті Бориса Олійника, свідомо наділені механізмом прагматики, ефективно використані письменником, моделюють і формують національну культуру читача. Вдале прагматичне навантаження інтертексту відповідає інформаційному змісту публіцистичного твору автора та запитах сучасної аудиторії.

У публіцистичному творі соціально-культурна маркованість інтертексту презентує майстерність письменника мислити образами вітчизняної літератури, утворює суспільно значущі набутки національної культури, зокрема художнього слова, скеровує соціальне мислення реципієнта та сприяє формуванню свідомої громадянської позиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності: Монографія / В.М. Галич – К.: Наук. думка, 2004. – 816 с.
2. Олійник Б. І. Вибрані твори: у 2 т. / Б.І. Олійник – К.: Вид-во “Укр. енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2006. – Т.2: Переклади. Публіцистика. – 608 с.